

רשימות

בפרשת השבוע

וישב

פרק ל"ח פסוק כ"ג

הנה שלחתי הגדי הזה

רש"י: ולפי שרמה יהודה את אביו בגדי עזים, שהטביל כתונת יוסף בדמו, רמוהו גם אותו בגדי עזים.

י"ל שלא רק שרמוהו בגדי עזים, אלא גם הדרך שבו רמוהו עם גדי העזים היתה דומה, שכן שניהם נעשו על ידי שליחות, שלעיל נאמר [לז, לב] "וישלחו את כתונת הפסים, ויביאו אל אביהם", ששלחו הכתונת פסים עם דם גדי העזים אל אביהם, וכנגד זה מידה כנגד מידה נאמר אצלנו "הנה שלחתי הגדי הזה". דבר זה מלמדינו כשיראה אדם שמגיע אליו עונש בדבר מסוים, יזכר בדבר ויראה את מידת ה' שמשלם במידה כנגד מידה באופן מדויק.

לפי דברי רש"י אלו מובן מדוע נענש יהודה על ידי גדי עזים, אך צריך להבין מדוע יעקב אבינו בעצמו נענש על ידי גדי העזים, שהרי גם יעקב אבינו נענש בזה שהראו לו את הכתונת פסים מגואל בדם העזים, וצריך לומר שזהו גם מידה כנגד מידה, שהרי נאמר לעיל [פרק כ"ז פסוקים ט' ט"ז] שרבקה צוותה על יעקב בנה "וקח לי משם שני גדיי עזים טובים, ואעשה אותם מטעמים לאביך", עוד נאמר שם בהמשך "ואת ערת גדיי העיזים הלבישה על ידיו, ועל חלקת צואריו", הרי רואים ברור את העונש במידה כנגד מידה, שכיון שנשתתף ברמיית אביו יצחק [הוא בעצמו חשש מזה כמבואר בפסוקים] על ידי גדיי העזים כדי לקבל את ברכתו, לכן רימו אותו בניו גם על ידי גדיי העזים בשליחת הכתונת פסים עם הדם.

פרק ל"ח פסוק כ"ט

ויקרא שמו פרץ

צריך הסבר מה הסיבה שהמילדת קשרה שני על יד הראשון, וכן מדוע נקרא פרץ על שם שפרץ ראשונה, מה החשיבות של דרך לידתו?

י"ל שכיון שראו שמדובר בתאומים וזו הלידה הראשונה של תמר, אם כן צריך לדעת מי יהיה הבכור, לכן מיד שהוציא את ידו קשרה המיילדת שני על ידו, "לאמר זה יצא ראשונה", ואם כן הוא בכור, אך כיון שהחזיר ידו ולא פטר את רחמה, ואחיו בא ופרץ במקומו ופטר את רחמה ויצא לחוץ, אם כן לא יעזור לתת על ידו שני בתור סימן שיצא ראשונה, כיון שגם לאחיו יש כבר שני על ידו, ושוב לא נדע מי הבכור, ולכן קראה שמו פרץ, והכל ידעו שהוא פרץ ויצא ראשונה וממילא הוא הבכור.

עוד י"ל כמו שהזכרנו לעיל, שהנה בפירוש דעת זקנים מבעלי התוספות [כאן] מביא בשם רבו שמנהגם היה שהבן הראשון היה קורא הבעל, והבן השני קוראת האשה, אם כן צריך לדעת איזה תינוק יקרא הבעל ואיזו האשה. ולכן יהודה קרא את שמו פרץ. [אך לפי זה צריך ביאור מדוע גם את הבן השני קרא יהודה, שכתוב ויקרא שמו זרח].

פרק מ' פסוק א'

אחר הדברים האלה

רש"י: לפי שהרגילה אותה ארורה את הצדיק בפי כולם לדבר בו בגנותו, הביא להם הקב"ה סורחנם של אלה, שיפנו אליהם ולא אליו.

בנוהג שבעולם נוהגים להודות על נס אחרי שרואים צרה גדולה העומדת בפתח ואז אם הבעיה נפתרת, באופן פלאי הרי זה נס גלוי וכולם מודים עליו, אך אם הדבר לא נפתר אלא שעוסקים בנושא אחר, כגון שהרשע פונה לטפל באופן מקרי בנושא אחר, וממילא לא מדברים ולא עוסקים יותר בעניני הצדיק, לא רואים בזה כל כך מעשה ה', כיון שלא קרה נס הפותר את הבעיה, רואים פה ברש"י שהקב"ה עוזר לצדיקים בכל מיני דרכים, ולפעמים הם שונות וגם עקיפות, ובודאי מחויבים להודות לה' גם על כך.

פרק מ' פסוק ה'

ויחלמו חלום שניהם

רש"י: ויחלמו שניהם חלום, זהו פשוטו.

ומדרשו כל אחד חלם חלום שניהם, שחלם את חלומו ופתרון חלום חברו, וזהו שנאמר "וירא שר האופים כי טוב פתרו" [ברכות נה:].

בפסוק הבא נאמר שיוסף ראה אותם בבוקר "והנם זועפים", ששניהם היו עצובים ממה שראו בחלום, וצריך להבין לפי שני הפירושים ברש"י מדוע היו עצובים? מה ראו בחלום שעשה אותם עצובים?

י"ל לפי המדרש שכל אחד ראה את שני החלומות ואת פתרון חלום חברו, שר המשקים ראה שפרעה תולה את חברו חשש גם הוא מגורל דומה, ולכן חשש והיה עצוב, לעומת זאת שר האופים שחלם את חלומו וחלום חברו ואת פתרון חלום שר המשקים, לא חשש מפתרון חלום חברו שהרי זה נגמר בטוב, אך חשש ממה שראה בחלום שלו, דברים שלא קורים במציאות [מובא במפרשים], שצפורים אוכלים מעל ראשו ואין מפחדים ממנו, והרי צפורים מפחדים מאדם חי.

אך לפי פשוטו של מקרא, שכל אחד חלם רק את חלומו, צריך להבין מדוע היו הם עצבים?

י"ל ששר האופים היה עצב כמו שכתבנו לעיל שפחד מהעובדה שהעופות אוכלות מעל ראשו ואין מפחדות ממנו, ושר המשקים י"ל שהיה עצב שחשש ממהירות צמיחת הגפן בחלום, שנאמר "והיא כפורחת", שהיתה פריחה ומיד אחר כך צמח ניצה וסמדר, ומיד הבשילו, ולא הבין איך זה קורה כל כך מהר, וחשש מהמהירות שבה הדברים קורים, והיה עצב כי הבין שהמהירות באה לומר לו שמעתה דברים יקרו מהר ולכן היה עצבני מלשון עצב, וצריך עוד עיון.

עוד י"ל לפי שני המהלכים ברש"י שהם הבינו מהחלום שהוא קשור לעבודתם אצל פרעה, ולכן זהו חלום חשוב, וכן שמו לב ששניהם חלמו באותו לילה באותם דברים, ממילא היה חשוב להם מאוד פתרון החלום, ולכן היו עצובים ומפחדים, כי לא ידעו מה ילד יום.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com